

Передмова Джорджа Орвелла до українського видання

До мене звернулися з проханням написати передмову до українського перекладу «Animal Farm». Я добре розумію, що пишу для читачів, про яких нічого не знаю, та й у них, мабуть, ніколи не було нагоди довідатися про мене.

Від мене, мабуть, чекають, щоб у цій передмові я розповів історію написання «Колгоспу тварин». Але перед цим мені доведеться розповісти дещо про себе та про події в моєму житті, які вплинули на формування моїх політичних поглядів.

Я народився в Індії у 1903 році. Мій батько був урядовцем англійського адміністративного апарату в Індії, а моя родина була звичайною собі родиною, себто верства, яка складається з військових, священиків, урядовців, учителів, юристів, лікарів тощо. Освіту одержав в Ітоні, у найдорожчій та найбільш снобістській з англійських public school*. Проте я зміг туди потрапити лише тому,

---

* Public school (дослівно – громадська школа): закриті дорогі, розташовані далеко від міст середні школи з інтернатами. Донедавна (мова йде про першу половину ХХ сторіччя) туди приймали майже виключно синів багатих шляхетських родин. Мрією нещодавно розбагатілих банкірів ХІХ ст. було пропхати своїх синків у public school. У тих школах багато уваги приділяють спорту, що, мовляв, виробляє панівну, тверду та джентльменську поставу. Між

що був стипендіатом. Інакше мої батьки не змогли б собі дозволити вчити мене у школі цього типу.

Невдовзі після закінчення школи (мені тоді ще було неповних двадцять років) я виїхав у Бірму і вступив до лав Імперіальної поліції в Індії. Це була озброєна поліція, чи пак жандармерія, подібна до іспанської *Guardia Civil* чи *Guarde Mobile* у Франції. На цій службі я пробув п'ять років. Вона мені не подобалася і сповнила ненависті до імперіалізму, хоча у той час націоналістичні настрої в Бірмі і не були надто сильними, а ставлення англійців до бірманців не було особливо поганим. Повернувшись у 1927 році у відпустку до Англії, я відмовився від старшинського чину і вирішив стати письменником; спочатку без помітних успіхів. У 1928—1929 рр. жив у Парижі й писав повісті, яких ніхто не хотів друкувати (я їх потім усі знищив). У наступні роки жив як щастило, і не раз мені у вічі зазірав голод. Тільки починаючи з 1934 року я зміг жити на заробітки із власних творів. У перехідні роки я, бувало, цілими місяцями жив між бідняками і напівкримінальною публікою, які мешкають у найгірших частинах бідняцьких кварталів або вештаються, жебраючи чи крадучи. Часто через брак грошей мені доводилося перебувати між ними; а втім, мене дуже цікавило їхнє життя. Кілька років я присвятив (цього разу більш систематично) вивченню умов побуту і праці шахтарів у північній Англії. Я не вважав себе соціалістом аж до 1930 року. По суті, я не мав тоді чітко окреслених політичних поглядів. А став я соціалістом головним чином через несприйняття знедоленого й

цими школами особливо славиться Ітон. Велінгтону приписують слова, що перемога під Ватерлоо виборена на крикетових полях Ітона. Величезний відсоток людей, які ще не так давно правили Англією, були вихованцями *public schools* — (прим. перекл.).

занедбаного життя бідніших частин промислового робітництва, а не через теоретичне захоплення плановим суспільством.

У 1936 році я одружився. Майже того ж тижня в Іспанії почалася громадянська війна. Ми обоє з дружиною захотіли поїхати до Іспанії та взяти участь у війні на боці іспанського уряду. Ми зробили це через півроку, коли я закінчив працю над книжкою, яку я тоді писав. В Іспанії я пробув близько шести місяців на арагонському фронті, поки мені біля Уеска фашистівський снайпер не прострелив шию.

На ранньому етапі війни чужинцеві нелегко було розібратися у внутрішній боротьбі, що точилася між різними прихильними до уряду політичними партіями. Через низку випадкових подій я, як і більшість чужинців в Іспанії, вступив не до міжнародної бригади, а до міліції Р. О. В. М., до так званих іспанських троцькістів. Таким чином у першій половині 1937 р., коли комуністи здобули контроль (чи частковий контроль) над іспанським урядом і почали переслідувати троцькістів, ми обоє з дружиною опинилися серед переслідуваних. Нам пощастило, бо вдалося живими покинути Іспанію та ще й уникнувши арештів; багатьох з-поміж наших друзів розстріляли, інші тривалий час сиділи по в'язницях або ж просто позникали. Ці переслідування в Іспанії йшли водночас з великими чистками в СРСР і були лише їхніми відголосками. Суть обвинувачень (а саме: змова з фашистами) і тут і там була однаковою. Але коли мова йшла про Іспанію, я достеменно знав, що ці обвинувачення брехливі. Увесь цей досвід став цінною наукою для мене: він показав мені, як легко тоталітарній пропаганді керувати думкою освічених верств у демократичних країнах.

Ми обоє з дружиною були свідками, як невинних людей кидали у в'язниці тільки тому, що їх запідозрю-

вали в неправовірних поглядах. А повернувшись до Англії, ми побачили, що порівняно розсудливі й нібито добре інформовані аналітики вірять в усякі неймовірні розповіді про змови, зраду та саботажі, про які розповідала преса з московської судової зали.

І тоді чіткіше, аніж будь-коли, я усвідомив негативний вплив радянського міфу на західний соціалістичний рух.

Тут варто детальніше окреслити моє ставлення до радянського режиму.

Я ніколи не був у Росії і знаю про неї тільки те, що можна довідатися з книжок та часописів. Якби я навіть міг, то не волів би втручатися у внутрішні справи Радянського Союзу; я не засуджував Сталіна та його прибічників тільки за те, що вони, мовляв, вдавалися до варварських та недемократичних методів. Навіть якщо допустити, що у них від початку були добрі наміри, цілком можливо, що в тих умовах вони не могли діяти інакше.

Та мені дуже важливо, щоб люди на Заході, європейці побачили радянський режим таким, яким він є. Починаючи з 1930 року я не бачу жодної ознаки того, що СРСР справді прямує шляхом, який можна б назвати соціалістичним, зате я помічаю дуже багато ознак, що СРСР перетворився в ієрархічне суспільство, владарі якого мають не більше причин, аби зректися влади, аніж будь-який інший панівний клас. Назагал робітники та інтелігенти у такій країні як Англія не розуміють, що сьогоднішній СРСР зовсім інший, ніж у 1917 році: частково через те, що не хочуть цього зрозуміти (себто тому, що хочуть вірити, що насправді десь таки існує соціалістична країна), а частково також тому, що через відносну свободу і мирність свого життя вони не можуть посправжньому зрозуміти суті тоталітаризму.

Не треба вважати, що Англія є справжньою демократією. Це капіталістична країна з великими класови-

ми привілеями і значним розшаруванням суспільства за рівнем статків — навіть зараз, після війни, яка, здавалося, мала всіх урівняти. З другого боку, це країна, де люди вже сотні років живуть разом і не знають громадянської війни, де відносно справедливі закони, де певною мірою можна довіряти новинам і статистичним звітам і, нарешті, де можна не боятися мати опозиційні погляди та їх відкрито висловлювати. У таких обставинах звичайна людина не може собі уявити, що таке концтабори, масові депортації, ув'язнення без суду, цензура преси тощо. Коли хтось читає про події в такій країні як Радянський Союз, він перекладає все на ґрунт англійських уявлень і не враховує безсоромної брехливості тоталітарної пропаганди. Переважна частина англійців аж до 1939 р., а може й пізніше, були неспроможні розгадати суті нацистського режиму у Німеччині, а коли йдеться про радянський режим, то вони ще й досі значною мірою перебувають в омані.

Це завдало значної шкоди соціалістичному рухові в Англії, а також жахливі наслідки для англійської зовнішньої політики. На мою думку, ніщо так не спотворило давнього, скрізь однакового розуміння соціалізму, як сприйняття Росії за соціалістичну країну і переконання у тому, що будь-яку дію російської влади можна вибачити, прийняти і навіть в деяких випадках брати з неї приклад.

Отож за останні десять років у мене з'явилося переконання, що коли ми хочемо відродити соціалістичний рух, то необхідною передумовою для цього є знищення радянського міфу.

Незабаром після повернення з Іспанії я вирішив виступити проти радянського міфу, використовуючи казкову форму, доступну майже кожному читачеві, і яка б легко перекладалася іноземними мовами. Вже деякий

час у мене в голові вертівся цей задум, аж якось (жив я тоді у невеликому селі) я побачив, як малий хлопчик років десяти гнав по вузькій доріжці величезну їздову коняку, і, як тільки вона намагалася звернути з доріжки, він нещадно її лупцював. Я подумав, що якби тільки оці тварини усвідомили свою силу, ми б не змогли над ними панувати, і подумав, що людина експлуатує тварин майже так само, як заможні класи експлуатують пролетаріат.

Прогулюючись далі, я почав перекладати теорію Маркса на мову тваринних понять. З умовного тваринного погляду, міркував я, класова боротьба між людьми — чиста омана: коли треба експлуатувати тварин — усі люди між собою союзники. А справжня боротьба йде лише між тваринами й людьми. Базуючись на такій тезі, вже було легко написати казку. Я не записував її аж до 1943 року, бо увесь цей час займався іншою роботою. Наприкінці я додав до неї деякі останні події, наприклад — конференцію у Тегерані. Проте головні нариси повісті ще за шість років до їх літературного опрацювання були чітко накреслені у моїй уяві.

Я не маю бажання писати коментар до самої повісті: коли вона не зрозуміла сама по собі, то це означає літературне фіаско. А втім, я хотів би наголосити на двох аспектах. По-перше, окремі епізоди, попри те, що правильно переказують історію революції в основних її рисах, є не тільки спрощеними, а й зміненими у сенсі хронології. Це було необхідно для симетричної побудови оповідання. Другий аспект залишився поза увагою більшості критиків. Можливо, це трапилося тому, що я сам його не надто яскраво підкреслив. Багато читачів згорнули книжку, вважаючи, що вона закінчується цілковитим примиренням між свинями та людьми. Але мій намір був абсолютно протилежний, і я зумисне завер-

шив повість гучною бучею. Я писав її відразу ж після Тегеранської конференції, що, як усі думали, поліпшила відносини між СРСР та Заходом. Особисто я не вірив, що ті дружні стосунки триватимуть довго. І, як виявилось, я не особливо помилявся.

Не знаю, чи потрібно ще щось розповідати. Коли когось цікавлять подробиці про мене, то додаю, що я удівець і маю майже трирічного сина, і що за фахом я письменник та від початку війни заробляю передусім журналістикою.

Часопис, для якого я пишу найчастіше — це «Tribune», політично-суспільний тижневик, що загалом репрезентує ліве крило Лейбористської партії. Ось перелік моїх книжок, які можуть зацікавити ширший загал (це на випадок, якщо б комусь із читачів цієї передмови трапились примірники цих книжок): «Дні в Бірмі» (повість про Бірму); «Уклін Каталонії» (опис мого досвіду в іспанській громадянській війні); «Критичні спроби» (есеї, переважно про сучасну популярну англійську літературу, які мають більш соціологічне, аніж літературне спрямування).

Джордж Орвелл